

entrelleïno», Escrig, 1851. No cal, per això, cercar una etimologia diferent, puix que el sentit bàsic del terme, ajutjant per l'etimologia, havia de ser 'ruptura', que fàcilment pot passar a 'solució de continuïtat, separació'.

I tanmateix sembla que també en el Maestrat tingui ús en el sentit orogràfic, judicant per un passatge de *Seidia*: «guardada com joïell, / mes no ab forroll ni claus, / son pare duia-la a caçar ab ell / per estos colls i *fraus*» (GaGirona, S., 86). En tot cas el masculí en català no és sols d'allà: *Lo Frau* és el nom d'una partida muntanyenca en el terme ribagorçà de Monesma, per cert en el sector més barrancós i solcat de tot el terme (prop de Soliveta, 1957); *akéls frâus* 'maleses, mal país' vaig anotar a Guils de Cerdanya (1935). En el viatge per l'Ebre amb el meu pare, el 1923, observant l'enorme perforació d'Alfara, en els ports de Tortosa, ell va anotar que deien «del *frau* d'Alfara eixia el vent».³

Encara que el seu significat no sempre sigui ben clar, és evident que l'àrea del nostre mot continua per terres occitanes, i amb documentació tant o més antiga i fort arrelament tellúric. En un doc. de l'abadia de Bonaval, en el Roergue (35 km. al NE. de Rodés i a uns 15 del trifini amb els depts. de la Lauzera i el Cantal) renunciem a la demanda que feien als monjos d'un «alberc de detz cavallers, e-l camp dal Castaner, e-l bosc e lla terra entró e-l Caucillot et --- e-lz *fraus*, eizez l'aleinament <provisió de llenya> de nostre foc ---» a canvi de rebre'n 15 sous pugesos: no se'n dedueix en forma segura si el mot és masculí ni si significa, com entén C. Brunel (*Les Plus Anc. Ch. en L. Prov.*, § 283.3, pp. 279, 472), «terre inculte»: això és versemblant però igual podrien ser barrancs o boscatges agrests, i l'aparència de masculí podria ser enganyosa: avui el roergàs *fraü* és masculí i «terre inculte et couverte de broussailles ---» (Vayssier); però d'altra banda també és roergàs *âfraü* «précipice, ravin ---», que encara que també masculí sembla que tingui *a-* aglutinada com en català i per tant una i altra forma podrien venir d'un previ *frau* femení, masculinitzat a causa de la terminació d'aparències masculines;⁴ en tot cas la data del doc. consta de 1195 i la localització és precisa.

El lexicòleg occitanista A. Thomas troba *frau* en un doc. de la fi del S. XIII a Chanac, cantó de Tula, capital de l'Alt Llemosí i entén «terre inculte» (*Rom.* xxxiv, 171); avui *fra(o)u* en el Baix Llemosí és masculí per a «terres abandonnées et en friche» (Béronie-Vialle), i també en el Carcí ens donen la mateixa forma, com a masculina, definint-la «lande aride, bruyère» (Lescale); el *TdF* (*frau* m.) no fa més que fer-se pròpies les dites formes, definicions i localitzacions d'aquests vocabularis de primera mà.

Però sí que tenim una altra dada de primera mà en els versos del trobador, encara clàssic, Pons de Capduolh (S. XIII) que, enamorat, «a per pauc no-m pogués vezer» (*PSW* III, 592): són tempteigs sense valor (orientats per la lliçó corrupta d'un altre ms.) la definició de P. Meyer (segons Rochegude) «lieu se-

cret» i les de Levy «höhle», «grotte, caverne»: és clar, per més que sigui un hapax en el lèxic trobadoresc, que es tracta d'un rebrec fragós de muntanya, on ningú podria anar a afligir-lo, tal com aquells on els enamorats Beltenebrós, Cardenio i Don Quixot anaren a plànyer llurs desenganys amorosos (Ponç podia ser de Chapdeuil, en el Perigord a mig camí entre Perigueux i el límit amb l'Angoumois, d'Oïl). En conclusió tenim el mot documentat, des dels Ss. XII-XIII, fins a les zones Nord i extrema NO. de la Terra d'Oc, i amb l'única dada inequívoca favorable al gènere femení.

Altrament és versemblant que en la part Centre-Nord el mot es vagi realment tornar (o hagués estat sempre) masculí, car en el departament del Cantal, on avui abunda com a NL, es registren 8 indrets anomenats *Le Frau* (en part grafats fantàsticament *Le Fraud*) i 9 plurals *Fraux* o *Les Fraux* (amb article afrancesat equivoc), Amer, *Dict. Top. du C.* Però encara es presenta en rengles més densos a tot l'Alt Llenguadoc, i allà és pertot femení (en part amb aglutinació de la *a* de l'article a la manera catalana): *La Frau* és un cim de l'Arieja, tocant a Montsegur (el famós i últim reducte de la independència occitana), de 1919 alt. uns 12 kms. al N. d'Ax les Thermes, i situat damunt la *Gorge de l'Affrau* (mapa militar a l'1/100.000), *La fraou* edifici en el terme de Tarascó uns 25 km. més al NO.; i a l'Aude apareix gairebé en massa: sense comptar el llogaret de *La fraou* a Serres, prop de Coizà (a uns 40 km. del nostre Capcir), el dicc. de Sabarthès porta sis localitats poblades i quatre ruisseaux anomenats *La Frau* o *La fraou*: tots ells, com és natural vist el significat, a la part alta, pirinenca, del departament, menys un en el cantó de Lezinha, al NO. de Narbona.

Parlant de l'occità, més que no del català, s'han ocupat del nostre mot M-Lübke (*REW*, 3481), Spitzer (*LexikK*, p. 10), Gamillscheg (*ZRPb.* xli, 1921, 641) i Wartburg (*FEW* III, 750a) tots atenint-se essencialment al dictamen de M-Lübke que el fa venir d'un *FRAGUM 'trencadura' («Bruch»).

En conclusió, el domini de l'oc. *frau* coincideix amb el de les grans regions dialectals llemosina i llenguadociana (lato sensu però ja no en el Baix Llgd.) i resta estrany al gascó i al provençal del tot, i del tot o quasi del tot a l'alvernès.⁵ En canvi sembla clar que l'àrea del mot s'escampa més enllà del límit de les llengües pel domini del francès occidental, allí en la forma *frou*, que és la que s'ha d'esperar segons la fonètica francesa, com a continuació de -À-U o -AU, pel Poitou, Saintonge i Anjou.⁶ Poitou *frou* «terrain inculte, en friche, en jachère» (Beauchet-Filleau i els altres vocabularis peitavins); Saintonge *frou* i *afrouer* «chausser des pois»; Anjou *frou* «chaintre» ('tros d'erm pastoral enclòs per un fossat'), *défrou* «terre nouvellement défrichée» i *déferouer* «défricher» (a Montjean, en el límit del Baix Loire, Verrier-Onillon); NLL com *Frou*, *Froux*, *Les Froux*, en el dept. de la Vienne i els veïns, comproven l'arrelament del mot en el Saintonge.